

С какви средства е извършен саботажът не се знае. Не се установи, че в тази конспирация са участвали хора по нареждане на партията."

Цитирам тази случка само като пример доколкото се е била напатила държавата. Тя е трябвало да вземе предохранителни мерки. Законите от днешно гледище или от гледище на Никола Георгиев може да не са били милостиви, но милостиви ли са били конспираторите? Какво са виновни десетте железничари, които просто добросъвестно са си изкарвали хляба?

А хвърляне на влакове е имало и след 1941 г., загивали са хора, обикновено невинни, които са изпълнявали служебния си дълг.

Вапцаров, партията му нямат пръст в горепосочения случай, но са работили за същото. Потенциално са били готови на него, и то "в случай на война със Съветския съюз."

Войната на Германия със СССР е била вече реалност след лятото на 1941 г. Макар и неизпратила нито един войник на фронта, България де юре е съюзник на Германия. Охранителите преследват взривителите. Взривителите подготвят идването на победителите още преди да са победили в собствената си страна.

А страхът от тях е бил голям у мнозинството българи – "само една част от работническата класа и незначително мнозинство в градовете гледаха със симпатия на съветския режим" – Ст. Груев.

Но да започнем с показанията.

21-22.XI.1992 г.

ПРОТОКОЛ ЗА РАЗПИТ

Именувам се НИКОЛА ИВАНОВ ВАПЦАРОВ, роден на 24.11.1909 г. в гр.Банско, жив.София, ул."Ангел Кънчев" № 37, българин, православен, грамотен, женен, неосъждан, машинен техник, казвам:

В момента на арестуването ми аз заемах длъжност при Централния комитет на българската комунистическа партия, в комитета, който ръководеше така наречената специална работа. Тази специална работа се състоеше в това, че от партийните хора трябваше да се отделят една част, и то най-смелите, и заедно с нелегалните да формират бойни групи. Задачата на тези бойни групи трябваше да бъде: в случай на война със Съветския съюз, те трябваше да прекъсват железопътни линии, мостове, телеграфни и телефонни линии, да изхвърлят влакове със специ-

Докъвание

Софийска

сх. № от 1926

Протоколъ за разпитъ

Създаденъ на 1926 г.

Подписаниятъ *Авд. ...*

составихъ настоящия протоколъ, който да остане в сила.

Именуванъ е *Авд. Райчаровъ* роденъ на 24 XI 1909 г. Банска житоубска губерня, Българска империя, пребиваващ в София, улица *...* № *...*

... на 1923 г. ... Централни комитетъ ... партизанска група ... задругата ...

ални клинове и скоби, да подпалват вагони-цистерни, маслени резервоари и шлепове с горива и муниции. На чело на този комитет бе поставен Васил, чието истинско име не познавам, но той бе дошъл от Съветския съюз с подводница. Аз бях втория член в комитета и получих псевдоним Лозан. Длъжността ми беше да държа връзка с хората от провинцията, които идват по наша линия, и в случай, че Васил е зает на друго място, да ги инструктирам и да ги разпитам за организационното им състояние. В нас често идваше и Стоян – чието истинско име е Атанас Романов, за да търси Васил, предполагам, че и той е влизал в комитета като завеждащ бойните групи в София. Предполагам също от обстоятелството, че на два пъти пренасяхме взрив на ул. "Одоровци", че се е занимавал и с оръжието, необходимо за София. При нас с Васил по-късно дойде още едно лице, чието истинско име не зная, но Васил го наричаше Стареца. Това лице бе от централния комитет. Други преки връзки съм имал и с Кирчо, истинското му име не знам. Неговата длъжност, доколкото зная, бе да държи всички партийни връзки с провинцията. Негов заместник бе Пешо. Той имаше поверена същата длъжност, която заемаше Кирчо. Други преки партийни връзки не съм имал. Завърнах се в София на 1 септември 1941 г. от с. Годеч, където бях интерниран за три месеца. Към 7 или 8 същия месец при мене дойде Атанас Романов, с когото се познавах от Македонските вечеринки, в които съм участвувал на литературно четене и от говорящия хор "Гоце Делчев", на когото бях временно диригент. След като ме запита дали съм прекарал тежко в Годеч и аз му описах при какво положение съм бил поставен, той поиска да узнае какво мисля за войната на съветския фронт. Казах му, че съм оптимист и че смятам успехите на германците за временни. Тогава той ми постави въпроси дали съм готов да работя в партията при сегашните тежки условия. Казах му, че съм готов. Запита ме кога може човек да ме намери в къщи, а аз му отговорих, че обикновено сутрин, тъй като за сега съм безработен, през цялата сутрин чета. Кажи ми, че ще мине след два дена, за да ме види пак, но към 5 – 5,30 часа след обед. Съгласих се да го чакам през това време. Наистина след два дена в уреченото време той дойде пак. Тогава ми постави въпроса дали бих могъл да замина след няколко дена в провинцията, за да свърша работа. Казах му, че мога. Но за каква точно работа и за къде не стана дума. Приказвахме още малко и на тръгване той ми каза тези дни към 5 часа след обед да си бъда в къщи, защото може да ме

потърси. Съгласих се. Но той не дойде дълго време, може би чак след една седмица. Спомням си, че бе 17 септемврий, когато дойде към 5,30 часа след обед и ми съобщи, че тази вечер ще трябва да ме свърже с друго лице, което щяло да ми даде нареждане какво трябва да правя. Понеже срещата с другото лице била определена в мръкнало, ние трябваше да чакаме в къщи около 1 час, за да мине време. След това и двамата излезнахме. Кази ми, че ще се качим на трамвай № 5 от пл. "Македония" и ще слезнем на спирка "Петър Берон". Той тръгна на около 30 крачки пред мен, а аз го следвах, като се стараех да не го изгубвам от очи. На трамвайната спирка на пл. "Македония" се качихме на трамвая и слезнахме, както бе уговорено на спирка "П.Берон". Минахме в лявата страна на линията и тръгнахме по посока на Княжево. След 10-15 крачки минахме мисля покрай някаква текстилна фабрика и след това ударихме косо в дясно, след като минахме малко дървено мостче. В дъното на горе се откриваше празно незастроено поле, но направо в дъното на източна посока се образуваше пак улица, залесена по крайщата, дето трябваше да бъдат тротоарите, с тополи. В началото на тази улица ни срещна едно лице със среден ръст, с очила, мургаво и с интелигентен израз. Стоян ме предаде на него и веднага си замина. Ние с новодошлия се върнахме малко назад в западна посока и след това тръгнахме по неочертана улица към града. На 50-60 крачки имаше кръчма. Лицето ме покани да влезем вътре. Там поръча две шишенца коняк и веднага започна да излага пред мене същността на работата, по която ме бе повикало. Аз трябваше да замина колкото може по-скоро за Варна, за да предупредя ръководещия човек на варненската партия, че в района на р.Камчия са слезли хора, дошли от Съветския съюз с подводница. Варненската организация трябваше незабавно да изпрати хора, 3-4 души от които да бъдат облечени в туристически екип, да отидат в гората около село Долни чифлик и да пеят песента "Елено моме", по която песен дошлите ще разберат, че това са наши хора. Запита ме дали мога да свърша тази работа и из му отговорих, че мога. Тогава той ми каза, че ме познавал от някоя вечер, на която съм декламирал мои стихове. Излезнахме от кръчмата и ми заръча да изляза на ул. "Витошка", по която да вървя бавно към града, а той щял да се отбие наблизко, за да вземе пари, които са необходими за пътуването ми. Аз тръгнах на изток и стигнах ул. "Витошка". Вървах извънредно бавно, защото се страхувах да не би да не можем да се срещнем. След няколко минути той ме настигна и ми предаде 1000 лв. Каза ми да вървим

по същата посока, имал среща с друг човек, който ще ми даде явката за Варна. Към моста, под който минава жп линия, ние срещнахме друг човек, среден ръст, набит, облечен добре. Като стигнахме до една лампа, видях, че лицето му е червендалесто. Първият го запита дали ще може да ми даде явката за Варна още тази вечер, а онзи отговори, че ще се опита. Първият тръгна в обратна посока, а ние двамата продължихме по посока на града. Каза ми да го чакам в бозаджийницата, която е на ъгъла на "Царица Йоанна" и "Патр.Евтимий" до 8,40 часа и ако до тогава не дойде, да го чакам на другата вечер в 8 часа на същото място. Към казармите се разделихме. Аз отидох направо в урчената бозаджийница. Към 8,30 часа човекът отвори вратата, но не влезе. Аз излязох след него. Тогава той ми предаде явката. Трябваше да отида във Варна да търся ул."Шейново". На нея се намирала шивачницата на Желю, мисля че Рангелов се казваше. Ще вляза вътре и ще търся именно този Желю, който по думите на предаващия ми явката бил хубав човек. На Желю трябваше да кажа: "Имате ли английски плат?", а той трябваше да ми отговори: "Ние тука само шием." Желю щял да ме предаде по-нататък. Аз заминах за Варна още същия ден с влака, който тръгваше в 9 часа вечерта. Във Варна пристигнах на другия ден към 4 часа след обед. Коя беше улица "Шейново" аз не помнех, защото от 9 години не бях ходил във Варна. Отидох към морската градина. Там запътах някакъв продавач на семки. Той не можа да ми каже и след това запътах едно момченце продавач на шоколад. То ми обясни къде се намира улицата и аз се запътих към нея. Но точно да свия от "Цар Борис" по "Шейново" и ме срещна моят колега Лазар Сапунджиев. Беше неудобно, след като не се бяхме виждали 9 години, да се разделя от него и тръгнахме заедно по ул."Цар Борис". Запита ме за какво съм дошъл, а аз му отговорих, че след 9 години сега ми се е отдало да дойда пак във Варна, за да се видя с приятелите. Той след около половин час си отиде, а аз отидох да намеря отново шивачницата. Намерих я и огледах вътрешността и през прозорците. Вътре обаче имаше само две чирачета, а лицето, каквото ми описаха в София, нямаше. Върнах се пак на ул."Цар Борис" и влезнах в една близка сладкарница, защото се страхувах, че ще срещна друг приятел, който ще ме възпрепятствува да отида пак към шивачницата. Стоях там близо 40 минути и отидох отново на явката. Вътре пак нямаше Желю. Тогава тръгнах по "Цар Борис" и срещнах доста колеги. Заинтересувах се за моите съвинушкници Куриумджиев и Чушков.

Казах ми, че Куршумджиев преди малко минал по улицата и ще го намеря, а Чушков си бил в отпуск към Трявна. Действително след малко срещнах Куршумджиев. Той се зарадва много. Каза ми, че някакво момиче получило телеграма от Чушков, че тази вечер си пристига. Трябваше да отидем да го посрещнем на гарата, за да сме у него, защото в Куршумджиев нямало място. Вечерта отидохме и посрещнахме Чушков. Също и той се зарадва на моето пристигане. Уговорихме, че ще съм в него, и отидохме да вечеряме в ресторант "Венеция". На другата сутрин аз и Чушков станахме към 9 часа. Той отиде някъде по работа, а аз отидох пак на яката. Там намерих въпросния човек, подадох му паролата и той отговори правилно. Тогава излезнахме отвън пред шивачницата и ми каза, че било мъчна работа сега да ме свърже. Аз му отговорих, че трябва да стори това на всяка цена. Той обеща да се помъчи и ми каза да мина точно в 7 или 7,15 вечерта. Деня прекарах заедно с Чушков и Куршумджиев. Вечерта в уреченото време отидох в шивачницата. Желю ми предаде един младеж към 23-24-годишен, нисък, черен, бръснат. Ние излязохме с младежа и аз го запитах дали ще може да ме свърже с отговорния човек. Той каза, че сега отиваме, за да провери. На едно място ме остави в една сладкарница по посока на "Гашоолу", но не помня точно де, защото градът бе затъмнен. Каза ми да го чакам. Чаках го там около час. Дойде и ми каза, че човекът го няма във Варна. Запитах го кога ще се върне, а той колебливо отговори утре вечер. Казах му, че работата не търпи отлагане. Определихме си среща за на другата вечер. Той трябваше да чака към 7,30 при шивачницата. На другата вечер аз отидох в определения час. Той вече чакаше. Тръгнахме по посока на държавната болница. Каза ми, че и тази вечер не мога да срещна човека, но че мога да предам на него всичко. Аз се поколебах, обаче нямах друг изход и му предадох нареждането от София. Тогава той ми съобщи, че човекът можел да дойде късно през нощта и той щял да му предаде всичко. За да видя какво е отговорил ръководещия човек, аз определих на младежа среща на другия ден в 9,30 часа в бозаджийницата, която се намира на ъгъла на "Сливница" и ул. "Цар Борис". На другата сутрин той дойде и двамата слезнахме в морската градина. Там той ми каза, че се е срещнал с отговорния човек, но той му съобщил нерадостни неща. Полицията била заловила на същото място от групата някой чех с радиопредавател. Носило се слух, че били заловени и други хора от дошлата с подводница група. При това положение ръководещият човек смятал, че било опасно от Варна да се

пращат хора, а трябвало от селата около Камчия да се натоварят други, които внимателно да пристъпят към издирването на групата. Това беше и отговорът, който трябваше да занесе в София. Аз обаче не заминах същия ден, за да не събудя подозрение в приятелите си, а останах безпричинно във Варна още два дена. В София пристигнах към 23 същия месец. Ние от по-рано бяхме уговорили с човека, който ме изпрати, че ще му донесе отговора на същото място, където се срещнахме в 7, 30 часа. От 20 до 25 той трябваше да ме чака. Понеже влакът пристигаше вечерта късно – към 9 часа, аз отидох на определената среща на другата вечер. Но на срещата не дойде никой. На следващата вечер в определеното време отидох пак, но и този път не дойде никой. На другия ден едва, сутринта, при мен дойде Стоян и ми каза, че в 1 часа на обед ще ме заведе при друг човек. В определеното време отидохме пак, където се срещнахме с първия. За мое учудване там дойде съвсем непознат човек. Беше набит, рус и бръснат, облечен бе със светло пардесю. Стоян си отиде, ние двамата тръгнахме в източна посока. Човекът ми каза да говоря. Запитах го защо на него трябва да докладвам какво съм направил. Той каза, че другият е интерниран. Съобщих му всичко. Каза ми, че работата по начало е изпортена. Каза ми също, че от сега нататък ще държи връзка с него и че той знаел къде да ме търси. Съобщих ми, че се казвал Йосиф, а моето име ще бъде Григор. Запита дали са останали пари от онези, които ми е дал човекът преди заминаването. Казах му колко пари ми е дал и че съм взел на заем от Варна. Каза ми също, че Стоян ще ми дава по малко пари, за да не почвам работа по специалността си. Минаха се повече от 20 дена, но никой не ме потърси. По едно време след тези 20 дена дойде при мен Йосиф и ми каза, че ще остана на разположение на Стоян. Съгласих се. След един-два дена ме потърси Стоян сутринта и ми каза вечерта към 5,30 часа да бъда в млекарницата, която се намира на ул. "Хр. Ботев" и "Бистрица", там щял да ме чака той. Даде ми 200 лв. Въобще до декемврий месец Стоян ми даваше по 100, по 200 лв. седмично за лични нужди. Вечерта в определеното време аз отидох в млекарницата. След малко дойде и Стоян. Каза ми да почакаме още малко, за да мине време. Мина към половин час и ние излязохме. Тръгнахме в западна посока. На улица "Ст. Стамболов" близо до "Клементина" той се отби в една къща. Почаках от вълна. След около 10 минути излезе и се скара на един слабичък към 25-годишен младеж, че е закъснял. Влязохме и тримата в къщата в една стая, която е на партера. Почакахме

още малко и след това излезнахме. По-горе на отсрещната страна на същата улица бе спрял един камион. Стоян ни поведе към него. Двамата със Стоян се качихме при шофьора, а младежът се качи отзад на каруцерията, която бе открита. Стоян ми даде пистолет система "Парабел" и ме запита дали мога да си служа с него. Казах му, че мога. Потеглихме с автомобила по ул. "Клементина" в западна посока. Стигнахме в покрайнините на града, мисля, че беше последната спирка на трамвай № 4. Камионът зави в една напречна улица. Повървахме още малко, но на едно място камионът спря, защото имаше много кал. Слезнахме и взехме две сандъчета. Едното взех аз, а другото младежът. Стоян вървеше напред и ние го следвахме. Моето сандъче тежеше към 20 килограма. По обем другото бе колкото моето. Обаче от калта и от това, че мястото, до което отидохме, бе доста далече, се изморих. Стигнахме до една улица и близо до ъгъла и Стоян пое сандъчето от младежа и последният се завърна. Влязохме в една едноетажна къща. Вътре на леглото в стаята лежеше една жена към 25-годишна. Ние оставихме в антрето сандъчетата. След това Стоян внесе едното сандъче в стаята. Пропуснах да кажа, че вътре имаше и един 30-годишен мъж. Мисля, че беше рус и с мустаци. Тези хора съм ги виждал само един път. Стоян разтвори сандъчето. Вътре имаше 3 или 4 парчета, които приличаха на черен хляб. От долу под тях имаше люспеста материя, прилична на нафталин. Другото сандъче не помня дали го отваря. След това изнесохме пак сандъчетата от стаята навън. Другият човек се покачи на една количка от двора на тавана, за който изглежда нямаше стълба, а се влизаше през прозорец без стъкла. Ние със Стоян му ги подадохме сандъчетата, но той изглежда бе стъпил между гредите и извика, че кракът му хлътнал. Ние със Стоян след това си тръгнахме. Тогави ми каза, че в сандъчетата имало тротил (това, което прилича на хляб), а останалото било бертолетова сол. Каза ми също, че улицата се казва "Одоровци" и да я запомня, защото можело да ми се наложи някой път да дойда сам. Каза ми, че пистолетът да остане в мен. Отидох си в къщи и скрих пистолета, не на моя, а на срещуположния таван над вратата. След един-два дена Стоян дойде сутринта и ме запита дали към 3 часа може да доведе в къщи едно лице, с което в бъдеще ще имам работа. Казах му, че може. Към 3 часа същия ден Стоян действително дойде с един човек, който имаше среден ръст, бе рус с бръснати мустаци и брада. Влязохме в стаята и човекът си

свали шапката. Отгоре главата му бе без коса. Изглеждаше на 40-43 години. Запита ме за готовността ми да работя и аз му казах, че съм готов. Направи ми впечатление, че на много места омекчава съгласните, обаче изказваше много сложни мисли на български език, без да вмъква чужди думи във фразите. Разговорът бе кратък. На тръгване ме запита дали може да ме намира в къщи и не е ли това опасно, казах му, че може и те си отидоха. Но преди да си отиде му казах да ме търси сутрин, защото тогава или чета, или чертая и няма да се наложи специално да почакам. След десетина дена той дойде при мене към 10 часа сутринта. В този ден развих пред мене мисълта, че аз съм от партийния кадър, и то предимно нелегалните, и най-смелите ще трябва да изпълняваме за оформяне на бойни групи, на които да бъдат поставени бойни задачи. Изказа мнението, че за такава дейност е още много рано и че ще трябва да се води дълга разяснителна работа сред народа, като му се обясни лошото икономическо положение, липсата на мазнини, недостатъчният хляб и пр. По този въпрос не говори достатъчно конкретно. Даде за пример положението в Сърбия, като коренно противоположно от нашето. Там има поголяма оскъдица на продукти, целият народ е прегазен и озлобен към германците. За това там имало условия за масови четнически движения. Запита ме какво съм завършил. Казах му морското машинно училище. Тогава той изказа предположението, че познавам добре военните въпроси. Отговорих му, че не съм никакъв специалист по тях, защото през мое време в училището сме изучавали само военна педагогия. Сега за пръв път ми определи какво ще иска от мене. Неговата мисъл бе, че групите, които ще се създадат, трябва да бъдат свързани с нас. Но понеже те ще бъдат много, ще трябва страната да бъде разделена на няколко района. За сега обаче в много от тези райони партийните организации са силно разстроени и няма да бъде лесна работа да се свържем с тях, за да им поставим задача да формират групи или ако са формирани да ни свържат с ръководствата им. Единственият начин бе да се опрем на партийните явки там, където не са засегнати от провали и интернирвания. За това ще трябва да проуча тези явки и да ги имам винаги на ръка. Каза ми, че тези дни ще ме свърже с човека, който ще ми предаде явките и затова на другия ден или по-другия да го почакам сутринта в къщи. На другия ден Васил дойде и ми каза точно в 1 часа на обяд да отида на ул. "Сливница" на № , който сега не си спомням, но бе от дясната страна, като се върви срещу течението на канала.

Да звъня на първия етаж, и да кажа, че искам да се видя с Кирчо. Направих точно както ми каза. Позвъних и вратата ми отвори едно дете. Показа се жена. С впечатления съм, че бе ниска. Казах ѝ, че искам да се видя с Кирчо. Отвори ми една врата в ляво от входната и я затвори след мене. В стаята на кушетка стоеше рус човек към 35-годишен. Седнах до него и той извади малко листче, изписано с дребен почерк. Извадих лист и писалка, а той почна да ми диктува. Записах 5-6 явки за различни градове. Доколкото си спомням, бяха за Пловдив, Горна Оряховица, за Габрово, за Ямбол, Т.Пазарджик и за Бургас. Запитах го обаче за явката във Варна, тъй като Васил изрично бе ми казал да я взема, а ако не я знае Кирчо, да я искам от някой си Дончо. Кирчо ми каза, че за Варна няма явка, а едва ли и Дончо знае нещо за нея. Каза ми, че когато му предадат други явки, той ще ми ги предава. Отидох си в къщи, а той остана. Веднага скрих явките в транспарантите, като ги омотах около тях и вдигнах пердето. Васил не дойде после няколко дена. През това време аз се помъчих да сглобя един своеобразен шифър, с който да запиша явките. Направих шифъра, а старите, записани с обикновени букви, изгорих. Забравих да пиша по-горе, че, когато отидох за явките на бул. "Сливница", Васил ми бе казал да искам на Кирчо да ми предаде човек, който да придружи някого до Горна Оряховица. Той ми отговори, че може да намери такъв човек, но ме запита къде може да ме намери. Каза ми, че ще мине на другия ден и да го чакам сутринта, към 10 ч. На другия ден сутринта дойде и ми каза, че за сега не могъл да намери човека. Каза ми също, че Васил му бил възложил задача да ми намери помощничка, която в случай, че стане с мене нещо, да поеме работата или пък да вземе част от нея, когато работата ми разрастне, за да ме облекчи. Обаче, аз трябва да преценя дали момата ще може да ми бъде полезна, като ми каза на другия ден да отида в сладкарницата на ъгъла на ул. "Лавеле" и "Алабинска". Трябваше да размотавам и намотавам около пръста си една верижка, а в другата ръка да държи огънат обеден вестник. Момата щях да позная по това, че в ръката си тя ще държи някакво цвете. Тя трябваше да излезне първа и аз да я догоня и да я запитам на къде се намира държавната болница, а тя трябваше да отговори, към семинарията. Срещата трябваше да стане в 2 ч. на другия ден. На другия ден отидох в уречното време в сладкарницата. След малко дойде и момата. Тя държеше клонче от извехтели изкуствени цветя, които бяха имитация на шипков или ябълков цвят. Тя излезе и сви нагоре по "Лавеле".

Настигнах я и подадох паролата. Отговори ми правилно, след това ми каза, че срещата не е определена в удобно време, защото тя от 2 ч. е на работа. Определих ѝ среща на другия ден в 1 ч. на обяд в сладкарницата, която се намира на ъгъла на пл. "Славейков" и ул. "Левски", на другия ден в определеното време отидох и намерих момичето, че ме чакаше. По-горе забравих да кажа, че бе към 26 г., черно и слабо. В сладкарницата имаше много хора и аз отидох при нея, ръкувах се и ѝ казах да излезнем. Заведох я в бозаджийница "Ботев" на ул. "Левски" срещу общината. Седнахме във вътрешната част на помещението, запитах я дали може да ми помага в партийната работа и тя отговори, че може, но само след 6 часа, защото през деня била на работа. Поисках да ми каже дали би могла да намери квартири за преспиване за ден-два или пък само за срещи. Каза ми, че за сега не може да ми отговори, но предполага, че ще измисли някоя квартира. Казах ѝ, че за сега няма работа, но скоро ще я потърся. Даде ми адрес: Дирекция на Храноизноса, вътрешен телефон 23. Трябваше да търся Петрова. Аз обаче потърсих това момиче само един път, но то се оказа, че не било на работа, защото е болно. Трябваше ми за квартира на едно лице, което трябваше да дойде от Ихтиманско. На момичето трябваше да се обадя, че го чакам пред кино "Европа палас" в толкова часа. Определеният час щеше да значи, че то трябва да дойде в сладкарница "Раковски", която се намира на ул. "Раковска" срещу "Юнион клуб". В една от последните си срещи с Васил аз му казах, че за сега ще мина и без това момиче и той се съгласи. На другия ден около обяд при мене пак дойде Кирчо. Аз пренасях въглища заедно с един хамалин, които по погрешка бяха стоварени далече от отвора на моето мазе. Качвахме се по стълбите, когато ни настигна Стоян. Не си спомням по времето, когато сме се отправили с Кирчо към входната врата на кооперацията, към къщи да е идвала и жена ми. Стоян бе дошъл да вземе от мене книга за прочит. Кирчо ме запитва дали ще срещна скоро Васил. Казах му, че не зная, защото Васил ме търси тука, тогава Стоян му каза, че довечера може да се види с Васил. Кирчо заръча на Стоян да запитва дали Васил познава някой си капитан Рак и ако го познава да изпрати човек, който да се срещне с него в някаква бръснарница на улица "Карл Шведски". На другия ден сутринта при мене дойде Васил и ми каза, че Кирчо тръгва по-скоро да ми предаде човека, който ще придружи едно лице за Горна Оряховица. Казах му, че нямам начин да намеря Кирчо и че той ми е обещал да ме потърси, когато намери човека. Васил ми каза, че лицето,

косто заминава, ще бъде ръководител на целия Горно Оряховски край по нашия линия. Той трябваше да установи връзка с Плевен, Габрово, Шумен, Варна и Русе. Даде ми 1000 лв., за да ги предам на онзи, който ще го придружи. Тези пари бяха за пътуване на двамата. Васил си отиде веднага, защото в стаята бе студено, а той не се чувстваше добре. След 1-2 дена при мене дойде пак Кирчо и ми каза, че човекът за Горна Оряховица е готов и да отида в 3 ч. след обед в същия ден в сладкарницата, която се намира на ул. "Владайска" срещу министерството на земеделието. Доколкото той си спомнял, там имало две сладкарници, но, ако не го намеря в едната, да видя в другата – където ще бъде и той. Каза ми също да съобщя на Васил, че в Казанлък имало голям провал. Малко след него дойде и Васил, но Кирчо си бе отишъл. Съобщих му провала в Казанлък и Васил се ядоса много. Каза ми, че на другата вечер в 8 ч. трябва да отида на ул. "Владайска" на № , който сега не помня. Там имало на вратата разни табели. Ще се кача, мисля, че на III етаж и ще звъня. Ще излезне жена, на която ще трябва да кажа "много здраве от Фердинанд" или може би "от сестра ви от Фердинанд", там ще се срещна с лицето, което ще заминава за Горна Оряховица и него трябва да свържа с онзи, който ще го придружи. Помня, че по това време моят колега Емил Попов, който има работилница на ул. "Козлодуй" № 51, заминаваше да монтира една пашкулосушилня в Назарджик, помоли ме да отида и ръководя работата по довършване на един автоклав, електрожилиран на ул. "Св. Кирил и Методий" и от електрожениста Кирил Павлов. Аз бях вече довършил не само този автоклав, но и ръководството по огъване на големи ламарини за реторти. Останал бях по-свободен и обикалях от време на време работилницата, колкото да разпределям текущата работа на чираците. През това време именно Кирчо ми определи среща с работника. Мисля, че бе шивачки работник, защото се изпусна един ден и ми каза. В определения час аз отидох в сладкарницата. Те ме чакаха. Поръчали си бяха кафе. Поръчах си и аз. Другият човек бе към 28 г., с черно скулесто лице, бръснат, с малки очи и нисък на ръст. Кирчо си отиде, а ние останахме двамата да уговорим по какъв начин ще стане заминаването. Запитах го дали могат да слезнат на друга гара преди или след Г. Оряховица. Каза ми, че не е удобно, защото преходът бил труден и може би ще ги забележат. Дадох му право той да прецени къде да слезнат. Той каза, че най-добре е в Г. Оряховица, макар че надзорът бил засилен, но той имал сведение, че не търсили лични карти при слизане. Дадох му 1000

лв., които ми бе дал Васил, и му определих среща за другата вечер на същото място в 9 ч. Тогава трябваше да определя точната дата на тръгването им, след като се срещна с човека от ул. "Владайска". На другия ден аз отидох в работилницата порано, за да създам впечатление, че работата е бърза, поправяха някакво малко асансьорче и престъргваха ролки за него. В къщи Васил нямаше да дойде, защото бе сериозно простинал. Вечерта в 8 ч. отидох на ул. "Владайска", качих се на III етаж и позвъних. Излезна нисичка жена с приятна външност, предадох ѝ паролата и тя ме покани да влезна. В коридора видях човек облечен в брич и войнишка куртка, който на боси крака бе обул къщи пантофи. Жената ме въведе в стая, където седеше сам господин. Човекът бе едър, мургав и като че ли с доста развити челюсти. Изглеждаше към 36-38-годишен. Дадох му след това да запише явките за Г.Оряховица, за Плевен и Габрово, тъй като ми бе заръчал Васил. Първата явка бе за ако случайно се загубят с човека, който ще го придружи, да може да се свърже в Г.Оряховица сам. Дадох му след това и явката за София, тя бе "Дома на изкуствата и печата", който се намира срещу хотел "Кооп" в същия дом, човекът, който евентуално би дошъл, ще търси канцеларията на писателския съюз. Там ще намери писателя Младен Исаев и ще даде тази парола: "Идвам от Хасково, много здраве от Здравко, искам да взема 15 екземпляра от последната Ви стихосбирка." Младен трябваше да отговори: "Сега нямам в себе си, но ще намеря.", после го запитах дали е нелегален, а той отговори утвърдително. Запитах го в София дали го познава полицията и той каза, че го познава, но се е доста променил и в тъмното мъчно ще го познаят. Казах му, че ще слезнат в Г.Оряховица и той се съгласи. Запитах го дали може да замине скоро, а той ми каза, че нямал причини повече да протака работата, а утре ще намери друго палто и е готов за тръгване. Казах му на другата вечер да дойде в 8,40 ч. на ул. "Козлодуй" № 51, там има машинна работилница, а до самата ѝ входна врата хидравлическа преса. Станахме и си тръгнахме и двамата. До стълбите ни изпрати жената, тръгнахме надолу по "Владайска", казах му да не взема билет, защото човекът, който ще го придружи, ще вземе такъв. Аз продължих надолу по същата улица, а той сви в дясно по една от напречните. Времето беше студено, а до 9 ч. имаше още половин час. Влязох в едно малко кафене срещу сладкарницата, защото не исках дълго да чакам в нея сам. Поръчах си чай. В 9 ч. отидох в сладкарницата. Работникът ме чакаше. Определих му среща за

другата вечер по същото време в работилницата, на другия ден му казах да вземе билети от бюро "Балкан", та да не'се въртят дълго в чакалнята. Тръгнахме си и двамата заедно. Аз тръгнах по "Алабинска", а той по бул. "Македония" по посока на Руския паметник. На другата сутрин отидох в работилницата към 10 ч. Казаха ми, че ще трябва да центрирам някакво моторче към рамата, защото стопанинът го бързал. Направих центровка и дадох на момчетата да пробият дупките на рамата. След това отидох да търся из вехтошарските складове някакво парче необходимо за изработване на маш. част. Не намерих и си отидох в къщи. След обяд отидох към работилницата към 4 ч. Питах доколко часа имат момчетата работа. Стругарчето ми каза, че ще трябва да работи и след 6 ч. Казах му, че стругът ще ми трябва, защото имам да престъргвам няколко оси за скрипци. То си предложи услугите то да ги направи, но аз отказах под предлог, че ще ги направя по-добре. Дадох нареждане, ако не дойда до 6 ч., да ми оставят ключа в срещната кръчма "Драз махленски елит".

[п] Н.Вапцаров

ДЕН ВТОРИ

Самопризнанията на Вапцаров може да са дадени в шест последователни дни или за два-три дена с няколко прекъсвания по обяд, вечер и късно през нощта (не случайно някои от изреченията не са дотам ясни).

За себе си приех некомпетентната условност, че са направени за шест дена (нито следовател съм бил, нито разпитван – да не дава Бог и двете).

Би било маниерно да цитирам Стария завет в частта за деянията на Бога от втория ден. Бог си е Бог. Вапцаров – Вапцаров.

Няма да въвеждам самопризнанията му с пояснителни бележки. Те са нужни, защото някои обстоятелства трябва да се засекат, но бележките ще дам след, а не преди признанията. Току-виж ме обвинят във влияние върху "непредубедения" читател.

Така че: първо автентичния текст – после моя.

Излязох от работилницата и отидох в кафене "Средец". Постоях там, но реших да се върна пак при момчетата преди 6 ч., защото се страхувах да не би да забравят да ми оставят ключа на уреченото място. Момчетата бяха там. Запитах ги къде се